

การสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเกาะหวาย
อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

The Created Guidebook Model for Thai Phuan Community
Based Tourism by Community Participation Kahowai Sub-District,
Pakplee District, Nakornnayok Province

กัลยาณี กุลชัย¹ พีรชัย กุลชัย² และสุรีย์พร นิพิฐวิทยา³
Kallayanee Kullachai, Peerachai Kullachai, and Sureporn Nipitwittaya

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อให้ประชาชนในชุมชนบ้านเกาะหวาย ได้เรียนรู้กำหนดอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดรูปแบบของคู่มือท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ 2) เพื่อสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก และเพื่อประเมินคุณภาพและความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะหวาย โดยผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(stakeholder) กับการท่องเที่ยวชุมชน ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะหวาย โดยใช้แนวทางการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Assistant Professor, Department of Geography, Faculty of Social Sciences,
Srinakharinwirot University, Bangkok

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ
Assistant Professor, Department of Agricultural Development and Resource
Management, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of
Technology Ladkrabang, Bangkok

³อาจารย์ ดร.ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Lecturer, Department of Geography, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot
University, Bangkok
Corresponding e-mail : peerakal@hotmail.com

มีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวการท่องเที่ยวชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนไทยพวน แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยววัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า เกิดกระบวนการในการสร้างคู่มือโดยการมีส่วนร่วมมีการกำหนดสิ่งที่ต้องการใส่ไว้ในคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักวิจัย ชุมชนมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปแบบ ข้อมูล เนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และคู่มือท่องเที่ยว บางน้ำผึ้งมีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่คู่มือท่องเที่ยวต่อไปร้อยละ 100

คำสำคัญ: คู่มือท่องเที่ยวชุมชน ไทยพวน กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research are for 1) the people in this community learning to indicate the characteristic of tourism attraction and to participate the system planning of the hand book. 2) to provide the hand book by Kaho Wai community participation. 3) to evaluation and satisfaction with the hand book by community leadership, the senior, stakeholder of community tourism in this community. This hand book wishes to make a learning process for mention about tourism attractions, culture, traditional and the way of life to accord with the communities' context. This research show that the participation with the people in the community and the researcher. The main characteristic presented the the culture and the good way of life that has good manner of the people who lived in Kho Wai community. There are 4 communities' satisfactions with this hand book, it's good level at the average of means = 4.41 such as lay out, content and data, language using and pictures. So the Thai Phuan Kho Wai tourism's guidebook is appropriated to distribute to the others at 100%

Keywords: Guidebook for community based tourism , Thai Phuan, Community participation

บทนำ

จังหวัดนครนายก เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวและมีจุดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากแผนการพัฒนาจังหวัดนครนายก 4 ปี (พ.ศ. 2558-2561) ซึ่งมีการกำหนดในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้า และบริการ และบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานอย่างบูรณาการ โดยมีกลยุทธ์และเป้าประสงค์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก บริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน พัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และส่งเสริมสนับสนุนการรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อรองรับการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดนครนายก, 2559)

จากแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาจังหวัดนครนายกทำให้ ชุมชนตำบลเกาะหวายทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านเกาะหวาย ชุมชนบ้านฝั่งคลอง ชุมชนบ้านใหม่ และชุมชนบ้านท่าแดง มีแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมและต้องการฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนเพื่อต้องการจุดเชื่อมความสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชน โดยการดำเนินการทำวิจัยภายใต้การสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการ “การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยพวนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก” มีการดำเนินการทำวิจัยในการนำประวัติศาสตร์พวนมาเป็นจุดเชื่อมคนในชุมชน มีการอนุรักษ์ผ้าทอพื้นบ้าน การรณรงค์ให้คนในชุมชนแต่งกายชุดไทยพวนในงานประเพณีต่างๆ มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ในรูปแบบของการพัฒนาที่จะเน้นคนในชุมชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาทิเช่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไทยพวนที่วัดฝั่งคลองเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในรูปแบบของโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นการสนับสนุนจากสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก ตามยุทธศาสตร์หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในจังหวัด เนื่องจากพื้นที่นี้มีจุดเด่นในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรม จึงเป็นพื้นที่กลุ่มเป้าหมายหลักของหน่วยงานที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลเกาะหวาย และทางกลุ่มชุมชนไทยพวนต้องการพัฒนาในการท่องเที่ยวชุมชน

จากการที่ผู้วิจัย ได้พานิสิตในรายวิชา SS 467 (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม) จำนวน 32 คน ลงศึกษาภาคสนามในปีการศึกษา 1/2555 ในวันที่ 1-2 กันยายน 2555 ทำให้เห็นประเด็นการท่องเที่ยวชุมชนที่กลุ่มชุมชนได้จัดการทดลองการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้โครงการวิจัยท้องถิ่นดังกล่าว และมีประเด็นของการท่องเที่ยวที่มาจากภาวะวิเศษของนิสิตที่ได้ลงภาคสนามกับชุมชนที่วิเคราะห์ร่วมกันว่า การท่องเที่ยวชุมชนของตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกนั้นยังขาดคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เป็นสื่อ

ในการท่องเที่ยวภายใน ทำให้บางครั้งความต้องการสื่อความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม เรื่องราวของชาวไทยพวนขาดการสื่อสารมีเพียงการบอกเล่า ทำให้บางครั้งนักท่องเที่ยวเกิดความไม่เข้าใจที่มาที่ไปของชาวไทยพวน ซึ่งการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น กระบวนการให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะการสื่อความหมายที่จะช่วยแจ้งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และยังสามารถสอดแทรกความรู้ในด้านวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจและประทับใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากการเดินทางมาท่องเที่ยวทำให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ นำมาซึ่งพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

และจากการที่มหาวิทยาลัยกำหนดแนวทางในการจัดทำบริการบริการชุมชนและการบริการวิชาการกับชุมชนต่างๆ ที่อยู่ในจังหวัดนครนายก ทำให้ผู้วิจัยได้ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์ ได้จัดประชุมผู้นำชุมชนไทยพวนบ้านเกาะหวาย เพื่อสอบถามความต้องการของชุมชนที่ต้องการรับบริการบริการ หนึ่งในหัวข้อที่วิเคราะห์ร่วมกันและได้รับการร้องขอจากชุมชนคือ ความต้องการให้คณะสังคมศาสตร์จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนให้กับชุมชนไทยพวน เพื่อการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบ ทำให้ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาโจทย์วิจัยภายในชุมชน ร่วมกับการให้บริการชุมชนภายใต้การดูแลของคณะสังคมศาสตร์ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยสนใจในการทำการวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมศึกษากับคนในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภาคส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) กับการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ ตั้งแต่การดำเนินการหาจุดเด่น อัตลักษณ์ ทรัพยากรท่องเที่ยวภายในชุมชน การเขียนเค้าโครงคู่มือ ไปจนถึงกระบวนการผลิตจนออกมาเป็นรูปเล่ม เพื่อให้เกิดความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสม และตรงต่อความต้องการของชุมชนมากที่สุด เพื่อให้ชุมชนสามารถนำคู่มือนี้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนบ้านเกาะหวาย ได้เรียนรู้ กำหนดอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดรูปแบบของคู่มือท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

3. เพื่อประเมินคุณภาพและความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะหวาย โดยผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(stakeholder) กับการท่องเที่ยวชุมชน ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะหวาย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหาของโครงการวิจัย

ดำเนินการศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน จะครอบคลุมเนื้อหา ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวน ลักษณะของพื้นที่ ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของไทยพวน แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม วิถีชีวิตที่น่าสนใจของชาวไทยพวน เกาะหวาย กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ แผนที่การท่องเที่ยว ข้อปฏิบัติตน และข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่

ดำเนินการศึกษาเขตพื้นที่ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

นิยามศัพท์

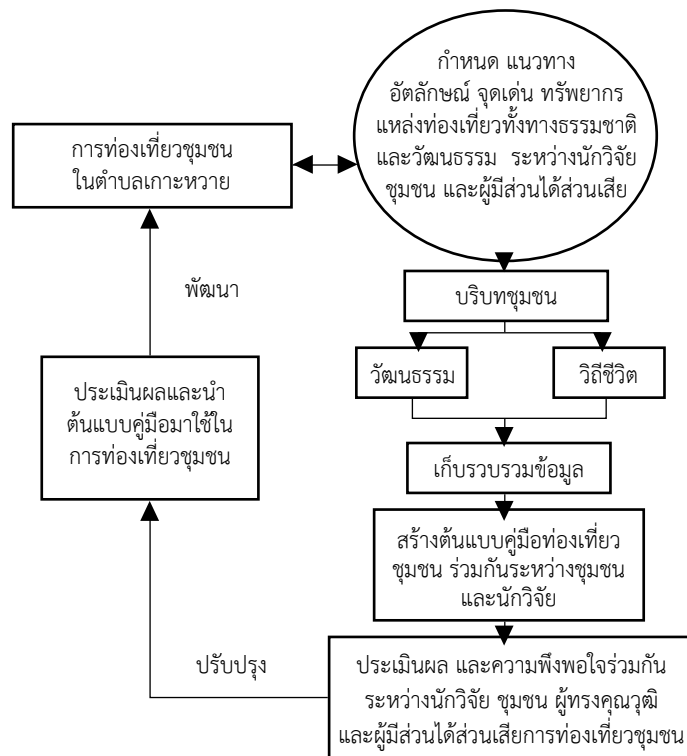
คู่มือท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยเนื้อหา ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวน ชุมชนไทยพวน 4 ชุมชนได้แก่ ชุมชนบ้านท่าแดง ชุมชนบ้านฝั่งคลอง ชุมชนบ้านใหม่ และชุมชนบ้านเกาะหวาย การแต่งกายแบบไทยพวน ผ้าทอไทยพวน ประเพณีของชาวไทยพวน สีต 12 คอง 14 กิจกรรมการท่องเที่ยว แผนที่การท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว ข้อปฏิบัติและข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวในตำบลเกาะหวาย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมของชุมชน ในการกำหนดอัตลักษณ์ สร้างคู่มือการวางแผนกำหนดรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบตั้งแต่การเสนอความคิดเห็น การวางแผน กำหนดรูปเล่ม เนื้อหา ภาพประกอบ รวมทั้งการร่วมติดตามประเมินผล

คุณภาพของคู่มือฯ หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสมของคู่มือ ที่ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประเมินในด้านข้อมูลเนื้อหา การจัดองค์ประกอบของรูปเล่ม ภาพประกอบ ภาษา เนื้อหา ลักษณะการเขียน ความสวยงาม และความน่าสนใจ เป็นไปตามแบบประเมินที่ผ่านการออกแบบและพัฒนาแล้ว

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

แนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกระบวนการในการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการสร้างการเรียนรู้กับคนในชุมชน โดยผ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชน โดยการสร้างคู่มือต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการคิด อัตลักษณ์ ลักษณะพื้นที่ ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม แหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่กระบวนการเก็บข้อมูล และนำไปสร้างและผลิตคู่มือท่องเที่ยวชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

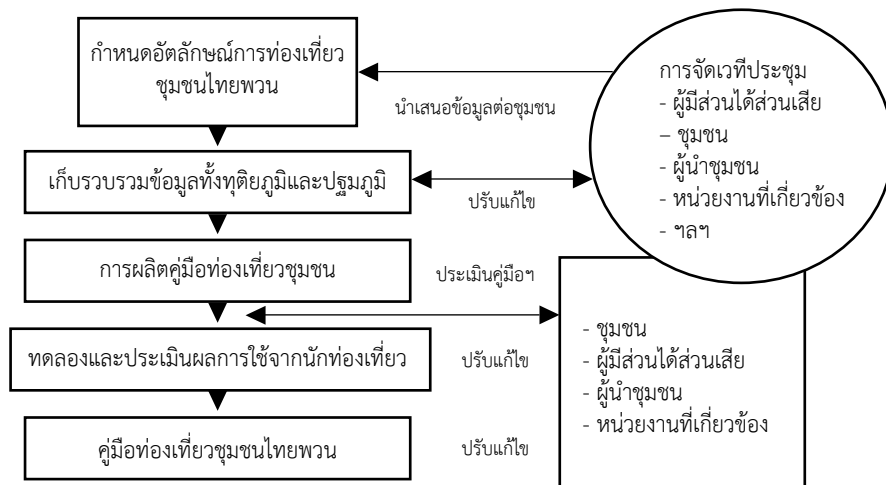
ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. ขั้นตอนในการศึกษา

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก นี้ ผู้วิจัย

ได้นำแนวทางการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือท่องเที่ยว ตั้งแต่เริ่มกระบวนการเรียนรู้ การคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ แก้ไขปัญหาพร้อมกัน เพื่อกำหนดแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่ภูมิใจให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน กิจกรรมนันทนาการที่จะมีภายในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนไปสู่แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมีการดำเนินการดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน

ในการกำหนดอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน เพื่อหาสถานภาพ ศักยภาพของชุมชน แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ในบริบทของชุมชน โดยการดำเนินการดังนี้

1. จัดเวทีประชุมร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้นำชุมชน เพื่อค้นหาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน บริบทของชุมชนที่ต้องการนำเสนอในคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 2 ครั้ง

2. เวทีสรุปอัตลักษณ์ที่ต้องการสื่อความหมายในคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน จำนวน 1 ครั้ง

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลตามอัตลักษณ์ของชุมชนที่กำหนด

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านพุทธิภูมิ และปฐมภูมิ โดยทางด้านปฐมภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลจากปราชญ์ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ เป็นต้น เพื่อหาสถานภาพ ศักยภาพ ตามอัตลักษณ์ที่กำหนด แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว นำไปวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมนำเสนอคืนสู่ชุมชนในรูปแบบเวที เพื่อตรวจสอบและประเมินข้อมูลที่ ได้เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์สรุป

ขั้นตอนที่ 3 การผลิตต้นแบบคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาจัดทำเค้าโครงเรื่องของคู่มือ ผลิตออกมาเป็น story board ผลิตเป็นร่างคู่มือ นำเสนอกลับคืนสู่ชุมชนในการประเมินผล เพื่อประเมินคู่มือฯ นำผลการประเมินที่ได้กลับมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสามารถ แบ่งได้เป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตอนที่ 2 การประเมินผลความถูกต้องของคู่มือฯ และความพึงพอใจของคู่มือฯ โดยจัดทำเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scales) โดยในแต่ละคำถามมีคะแนนความสำคัญ ในการประเมินผลตั้งแต่ 1-5 ตามหลักการสร้างแบบประเมิน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการลงรหัสและวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean) ของ การประเมินรายชื่อ โดยการกำหนดเกณฑ์ช่วงของค่าเฉลี่ยตามค่า Likert Scales (อ้างใน ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ในการวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระดับ 5 คะแนน ตั้งแต่ 4.21-5.00 หมายถึง มีระดับคะแนนคุณภาพดีที่ที่สุด และมีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนน ตั้งแต่ 3.41-4.20 หมายถึง มีระดับคะแนนคุณภาพดี และมีความพึงพอใจมาก

ระดับ 3 คะแนน ตั้งแต่ 2.61-3.40 หมายถึง มีระดับคะแนนคุณภาพปานกลาง และมีความพึงพอใจ

ระดับ 2 คะแนน ตั้งแต่ 1.81-2.60 หมายถึง มีระดับคะแนนคุณภาพพอใช้ และค่อนข้างมีความพึงพอใจ

ระดับ 1 คะแนน ตั้งแต่ 1.00-1.80 หมายถึง มีระดับคะแนนควรปรับปรุง และมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ผลิตต้นแบบคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากส่วนต่างๆมาปรับแก้ไขและผลิตคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน เกาะหวาย ฉบับสมบูรณ์

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยว

2.2 การสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนี้ กลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบการคัดเลือก (selection) ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบมีจุดประสงค์/เฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ได้ตัวอย่างทั้งหมด 13 ตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการตอบคำถามในแบบสอบถามเรื่องการหาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย บางส่วนของการวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วนคือ

3.1 แบบสอบถามเพื่อหาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในตำบลเกาะหวาย

3.2 แบบประเมินคุณภาพคู่มือท่องเที่ยว คือ แบบประเมินคุณภาพคู่มือท่องเที่ยวและความพึงพอใจเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิจัยของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในตำบลเกาะหวาย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลบริบทชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย

1.1 ชุมชนบ้านท่าแดง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี

ชุมชนไทยพวน เขตเทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีประวัติความเป็นมาเริ่มต้นจากชุมชนบ้านท่าแดง มีประวัติความเป็นมา 200 กว่าปี มีเรื่องเล่าว่าชาวไทยพวนนั้อพยพมาจากประเทศลาว เมื่อสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชได้ปราบดาภิเษกแล้วได้ให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ และหัวเมืองต่างๆ คือ เมืองซำเหนือ เมืองคำม่วน เมืองคำเกิด เมืองเวียงไชย เมืองโพสาลี และเมืองเชียงขวาง เมื่อชนะศึกได้กวาดต้อนเอาผู้คนมาจากลาว ทั้งลาวเวียงจันทน์ ลาวพวน และลาวโซ่ง มาไว้ที่ประเทศไทย

ประมาณ พ.ศ. 2321 ในการอพยพครั้งนั้น มีพระภิกษุชาวลาวชื่อ “หลวงพ่อดำ” อพยพมาด้วย หลวงพ่อดำได้นำพระศรีอารีย์ทองสำริด หน้าตักกว้าง 27 ซม. สูง 99 ซม. บรรทุกบนหลังช้างมาด้วย เมื่อเดินทางมาได้ระยะหนึ่งจึงหยุดพักเหนื่อย ขณะนั้นเป็นเวลาเย็นใกล้เวลาพลบค่ำแสงจากพระอาทิตย์ซึ่งเป็นสีแดง และเนื้อดินในบริเวณนั้นเป็นดินแดง มีลำคลองไหลผ่านตลอดสาย จึงเรียกว่า “ท่าแดง” หลวงพ่อดำเห็นว่าพื้นที่แห่งนี้อุดมสมบูรณ์ดีและปรึกษากับท่านสุนันทา (ในอดีตเรียกชื่อท่านว่านันทา) ว่าจะลงหลักปักฐานที่ตรงนี้จึงสร้างบ้านกันตามลำคลอง และเรียกว่า “บ้านท่าแดง” ต่อมาได้สร้างที่พักสงฆ์และสร้างวัดขึ้นคือ “วัดท่าแดง” ตั้งอยู่บนฝั่งคั้งแม่น้ำคลองท่าแดง (จรินทร์ ยอดมิ่ง และคณะ, 2554)

1.2 ชุมชนบ้านฝั่งคลอง-ตลาดท่าแดง

วัดฝั่งคลอง สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2400 วัดฝั่งคลองเดิมเรียกว่าวันฮิมคลอง เพราะตั้งอยู่ริมคลองท่าแดง เริ่มจากชาวบ้านไทยพวน 12 ครัวเรือนที่แยกออกมาจากบ้านท่าแดง มาตั้งบ้านเรือนขึ้นแล้ว เรียกว่า “บ้านฝั่งคลอง” และได้สร้างวัด โดยมีพระอาจารย์อุ้นกับพระอาจารย์สิมเป็นหัวหน้าจัดสร้าง และเรียกวัดที่สร้างขึ้นใหม่นี้ว่า “วัดฝั่งคลอง” มีสถานที่สำคัญคือ 1) พิพิธภัณฑสถานไทยพวน 2) ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดฝั่งคลอง แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อม 3. ศาลปู่ตาประจำชุมชนบ้านฝั่งคลอง

1.3 ชุมชนบ้านเกาะหวาย

ชุมชนบ้านเกาะหวาย เป็นหมู่บ้านไทยพวน มีสถานที่สำคัญคือ วัดเกาะหวาย ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของคนในชุมชน มีประวัติว่า ชาวไทยพวนที่อพยพมาใหม่ได้ถูกกวาดต้อนแล้วส่งมาอยู่ที่บริเวณนี้ บางคนรู้ข่าวว่ามีญาติพี่น้องมาอาศัยอยู่บริเวณตำบลเกาะหวายอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ก็เดินทางเข้ามาเพื่อหนีศึกสงครามบ้านเมืองหาที่ทำกินใกล้ญาติจึงตั้งบ้านเรือนในบริเวณพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าและเต็มไปด้วยต้นหวาย แล้วต่อมาก็ได้สร้างวัดขึ้น เป็นที่บำเพ็ญทานการกุศล และเรียกชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านว่า “วัดเกาะหวาย” จนถึงปัจจุบัน มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญคือ วิหาร และรอยพระพุทธรูปบาทจำลองในวัดเกาะหวาย ศาลปู่ตา ประจำชุมชนเกาะหวาย

1.4 ชุมชนบ้านใหม่ (บ้านเหม่อ)

เป็นชุมชนชาวไทยพวนที่แยกมาจากบ้านท่าแดง เช่นเดียวกับบ้านฝั่งคลองและบ้านเกาะหวาย เมื่อมีจำนวนประชากรหรือผู้คนเพิ่มมากขึ้นและเกิดความแออัดหนาแน่นในบ้านท่าแดง ชาวไทยพวนจึงได้ขยับขยายที่อยู่อาศัยไปในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณบ้านใหม่ ต่อมาได้มีการสร้างวัดขึ้นในชุมชน “วัดบ้านใหม่” สร้างเมื่อ พ.ศ. 2380 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดว่า “วัดปฐมวงษาวาส” มีสถานที่สำคัญอีกที่คือ ศาลปู่ตาประจำชุมชนบ้านใหม่

2. กิจกรรมและผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนบ้านใหม่

2.1 ข้าวกระยาจุก ชาวพวนเป็นชนชาติที่นับถือผีและความเชื่อในเรื่องฮีดลีสบสอง คลองลีสี่ ซึ่งข้าวกระยาจุกก็เป็นหนึ่งในคลองลีสี่ คือ เมื่อข้าวหรือผลไม้ออกรวงต้องนำไปถวาย พระสังฆเจ้าก่อนจึงนำมารับประทานได้ ชีวิตถึงจะเจริญรุ่งเรือง จึงกลายเป็นประเพณีของ ชาวพวนในเดือนลีสบเอ็ด ปัจจุบันข้าวกระยาจุกเป็นขนมขึ้นชื่อของชาวไทยพวนตำบลเกาะหวาย

2.2 ผ้าทอพื้นบ้านไทยพวน ตั้งอยู่ในวัดปทุมวงษาवास มีการรวมกลุ่มกันเรียกว่า กลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ มีการฟื้นฟูการทอผ้าแบบมัดหมี่โดยไป เรียนรู้จากบ้านหมี่จังหวัดลพบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2545 มีการคิดค้นผ้าทอลายใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทยพวนปากพลีคือ “ลายดอกสุพรรณนิการ์” โดยนายสุนันท์ จันนา

3. การหาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย

ในการหาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการ ประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ร่วมกับการใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามสำหรับการอัตลักษณ์ ความเป็นชุมชนไทยพวนที่ต้องการให้มีในคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน โดยเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 13 คน เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2556 ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

3.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 69.2 นอกนั้นเป็นเพศหญิง มีอายุ เฉลี่ยเท่ากับ 67.23 ปี มีสถานภาพในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจร้อยละ 46.2

3.2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านอัตลักษณ์ ทรัพยากร ข้อมูล ที่ต้องการใส่ใน คู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน

เมื่อสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้ใส่ประวัติไทยพวนตำบลเกาะหวาย ประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวน ได้แก่ สารทพวน สงกรานต์ ตักบาตรเทโวโรหณะ นางดัง สุดเสื่อสุดผ้า เป็นต้น อาหารการกินของชาวไทยพวนที่สำคัญ ได้แก่ ปลาตุสมุนไพร ขนมหคาบหมู่ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้ง 4 ชุมชน กำหนดการหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว เส้นทาง ท่องเที่ยวร้อยละ 100 และจากการประชุมกลุ่มย่อยพบว่าทุกคนต้องการให้มีข้อมูลที่แสดงถึง ความเป็นไทยพวนโดยเฉพาะประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้ข้อมูล เกี่ยวกับไทยพวน และน้อยที่สุดคือข้อมูลเกี่ยวกับสวนเกษตรเปรมปรี สวนมะยงชิด และ ข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว คือร้อยละ 69.2

3.3 รูปแบบและขนาดของคู่มือ

ชุมชนต้องการให้คู่มือท่องเที่ยวชุมชน เป็นเล่ม 4 สีตลอดทั้งเล่ม โดยมีขนาด เท่ากับขนาด A5 เพื่อความเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวในการพกติดตัวในการท่องเที่ยวได้ และควรเพิ่มบทกลอน คำขวัญเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน

4. การสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

การสร้างต้นแบบคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย มีขั้นตอนการสร้างคู่มือดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นชุมชน

ศึกษาข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวน ตำบลเกาะหวาย ประเพณีที่สำคัญ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยรวบรวมจากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และศึกษาภาคสนาม (field research) สัมภาษณ์วิทยากรท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน และดำเนินการหาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวของชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย และนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการเขียนเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวฯ

4.2 การสร้างเนื้อหา กำหนดรูปแบบ ลักษณะ และการจัดทำเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

4.2.1 การสร้างเนื้อหา กำหนดรูปแบบ ลักษณะของคู่มือท่องเที่ยว

ในการสร้างเนื้อหาของคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในการจัดเวทีและการตอบแบบสอบถามในการหาข้อมูลที่ต้องการให้ใส่ไว้ในเล่มท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการสร้างคู่มือ ประกอบด้วย รู้จักพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะหวาย ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวน บริบทของพื้นที่ทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าแดง ชุมชนบ้านฝั่งคลอง ชุมชนบ้านใหม่ ชุมชนบ้านเกาะหวาย การแต่งกายของชาวไทยพวน การละเล่นพื้นบ้านไทยพวน ผ้าทอไทยพวน พิธีบายศรีสู่ขวัญ ภาษาพวน อาหารชาวไทยพวน ฮีต 12 คอง 14 ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยว ชื่อบุคคลที่จะติดต่อเส้นทางท่องเที่ยว ข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการนำเสนออัตลักษณ์ที่สำคัญของความเป็นชาวไทยพวน

4.2.2 การจัดทำเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

จากนั้นนำมาสร้าง story board ของคู่มือท่องเที่ยวชุมชน และนำมาสร้างเรื่องราว การร่างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ด้วยเนื้อหาและนำภาพประกอบมาใส่ใน story board จากนั้นนำเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชนนำไปให้ชุมชนประเมิน พร้อมนำมาปรับแก้ไขก่อนส่งดำเนินการในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

4.2.3 ผลการประเมินเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

ผลในการประเมินเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการคือ นำแบบประเมินไปให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย ประเมินเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชนได้ผลการประเมินดังนี้

1. ในการประเมินจากชุมชนได้แบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กับ ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พบว่าในผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนตำบลเกาะหวายส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 69.2 นอกนั้นเป็นหญิง อายุส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุดคือร้อยละ 92.3 ระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามากที่สุดคือร้อยละ 40.0 และเป็นผู้ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญมากที่สุดคือร้อยละ 38.5 สถานภาพในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนร้อยละ 61.5 นอกนั้นเป็นประชาชนตำบลเกาะหวาย

1.2) ความพึงพอใจในคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย

พบว่าส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปเล่ม ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 4.41 อยู่ในระดับดีที่สุด เมื่อจำแนกพบว่า ด้านการจัดรูปเล่มในระดับดี คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 รองลงมาได้แก่ ด้านข้อมูลเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และน้อยที่สุดคือด้านภาพประกอบมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจเท่ากับ 3.38 เมื่อจำแนกออกเป็นรายชื่อได้ผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจในคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน

หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
การจัดรูปเล่ม	3.74	ดี
ข้อมูลเนื้อหา	3.65	ดี
การใช้ภาษา	3.63	ดี
รูปภาพประกอบ	3.31	ปานกลาง
ภาพรวมของความถูกต้อง เทียบตรงของเนื้อหา ข้อมูล และความพึงพอใจที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย	3.38	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวมรูปเล่ม	4.41	ดีที่สุด

โดยการประเมินแยกตามรายละเอียดในแต่ละด้านดังตารางที่ 2 พบว่าการจัดรูปเล่มมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับดี โดยมีความพึงพอใจในระดับดีทุกข้อ โดยมีความพึงพอใจในด้านการจัดรูปเล่มมีขนาดคู่มือฯ มีความเหมาะสมสะดวกแก่การพกพาและการใช้มากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

1.2.1) ข้อมูลเนื้อหา มีเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในระดับดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 โดยจำแนกรายข้อพบว่าข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ เรื่องเนื้อหาสามารถสร้างความตระหนักก่อให้เกิดจิตสำนึกและส่งเสริมพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92

1.2.2) การใช้ภาษา ในด้านการใช้ภาษา พบว่าในภาพรวมของภาษา มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในระดับดี คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 โดยจำแนกรายข้อพบว่าข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ เรื่องภาษาที่ใช้มีถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77

1.2.3) ภาพประกอบ ในด้านภาพประกอบ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ เรื่องภาพประกอบดูแล้วเข้าใจง่ายชัดเจน และภาพประกอบดูแล้วเข้าใจง่ายชัดเจน มากที่สุดเท่ากัน คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

ตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน

หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. การจัดรูปเล่ม		
1.1 ขนาดคู่มือฯ มีความเหมาะสม สะดวกแก่การพกพาและการใช้	4.15	ดี
1.2 การจัดวางภาพ อักษรบนปก มีความสวยงาม น่าสนใจ และดึงดูดใจ	3.62	ดี
1.3 ลักษณะและขนาดอักษรมีความชัดเจนและเหมาะสม	3.46	ดี
1.4 การจัดหน้าและภาพประกอบเหมาะสม	3.38	ปานกลาง
1.5 การจัดทำรูปเล่มมีความคงทนเหมาะสมกับการใช้งาน	4.08	ดี
คะแนนเฉลี่ยรวมด้านการจัดรูปเล่ม	3.74	ดี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
2. ข้อมูลเนื้อหา		
2.1 เนื้อหาที่มีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง	3.54	ดี
2.2 การลำดับเนื้อหาเหมาะสม อ่านแล้วได้ใจความ มีความต่อเนื่องของเนื้อหา	3.46	ดี
2.3 เนื้อหาที่มีความยาวที่เหมาะสม	3.46	ดี
2.4 เนื้อหาเป็นแนวคิด และสาระที่เป็นประโยชน์ สอดแทรกความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม	3.85	ดี
2.5 เนื้อหาสามารถสร้างความตระหนัก ก่อให้เกิดจิตสำนึก และส่งเสริมพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน	3.92	ดี
คะแนนเฉลี่ยรวมด้านการจัดรูปเล่ม	3.65	ดี
3. การใช้ภาษา		
3.1 ชื่อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อหา	3.69	ดี
3.2 ภาษาที่ใช้มีความถูกต้องเหมาะสม	3.77	ดี
3.3 รูปแบบการนำเสนอ ภาษาที่ใช้ให้ความรู้ สนุกเพลิดเพลิน ชวนให้ติดตามอ่าน	3.62	ดี
3.4 สำนวนภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน	3.62	ดี
3.5 ข้อความชัดเจน กระชับ ไม่ยืดเยื้อ	3.46	ดี
คะแนนเฉลี่ยรวมด้านการจัดรูปเล่ม	3.63	ดี
4. ภาพประกอบ		
4.1 ภาพประกอบสวยงาม น่าสนใจ	3.31	ปานกลาง
4.2 ภาพประกอบดูแล้วเข้าใจง่ายชัดเจน	3.31	ปานกลาง
4.3 ปริมาณภาพเหมาะสมกับเนื้อหา	3.08	ปานกลาง
4.4 การจัดวางภาพประกอบเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา	3.38	ปานกลาง
4.5 ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น	3.46	ดี
คะแนนเฉลี่ยรวมด้านการจัดรูปเล่ม	3.31	ปานกลาง
5. ภาพรวมของความถูกต้อง เทียบตรงของเนื้อหา ข้อมูล และความพึงพอใจที่มีต่อคู่มือท้องถิ่นชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย	3.38	ปานกลาง
ความพึงพอใจเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน	4.41	ดีที่สุด

1.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากการสอบถามพบว่าหลังจากอ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย พบว่าน่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 92.3 สำหรับเหตุผลของการน่าสนใจที่สรุปได้คือ

1.3.1 รูปแบบคู่มือสื่อถึงข้อเท็จจริงได้ดี ชัดเจน มีคุณค่า ดีกว่าเล่มอื่นๆ ที่เห็นที่ผ่านมา

1.3.2 ได้นำเสนอความเป็นไทยพวนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ

1.3.3 ขนาดเล่มพอเหมาะ รูปเล่มกระชับรัดดีเนื้อหา เนื้อหาอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย

1.3.4 มีข้อมูล และสาระที่ที่น่าสนใจในการศึกษาเรียนรู้

สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 7.7 คิดว่าคู่มือต้องปรับปรุงอีกมากในด้านเนื้อหาและรูปแบบ

เมื่อสอบถามการเข้าใจในเนื้อหาในการท่องเที่ยว ความเป็นชุมชนไทยพวน พบว่าคู่มือท่องเที่ยวชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ไทยพวนมากที่สุดคือร้อยละ 92.3 นอกนั้นเข้าใจในเรื่องชุมชนต่างๆ 4 ชุมชน การแต่งกายของชาวไทยพวนภาษาพวน อาหารพวน ประเพณีวัฒนธรรม ฮีต 12 คอง 14 สวนเกษตรเปรมปรี เท่ากันคือร้อยละ 84.6 เมื่อสอบถามเรื่องของการเผยแพร่พบว่าร้อยละ 100 คิดว่าคู่มือท่องเที่ยวนี้มีความเหมาะสมที่จะใช้เผยแพร่ต่อไป แต่ต้องปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากทางชุมชน

1.4 ข้อเสนอแนะ ชุมชนมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเนื้อหาปราชญ์ชุมชนในด้านภูมิปัญญาต่างๆ ได้แก่ด้าน วรรณกรรม พิธีกรรม ภาษา และการบริหารจัดการ และปรับปรุงประกอบให้ชัดเจนกว่านี้ ปรับเปลี่ยนรูปภาพหน้าปกให้เหมาะสม เป็นคนไทยพวนเกาะหวายแต่งกายชาวพวน ควรให้สีสว่างกว่านี้ เพิ่มเทศกาลสำคัญให้มากกว่าสารพวน

อภิปรายและสรุปผล

การสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. อັตลัษณ์ที่บ่งชี้ความเป็นชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย

จากการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ทำให้ทราบว่าความเป็นไทยพวนสามารถดู

ได้จากภาษาพวน ประเพณีวัฒนธรรม การแต่งกาย อาหาร ซึ่งชาวไทยพวนมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของคนพวนเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังภูมิใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ จรินทร์ ยอดมิ่ง และคณะ (2554) ที่ต้องการฟื้นฟูเอกลักษณ์ความเป็นชาวพวนคือ ประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย อาหาร ภาษา และการละเล่นของชาวพวน

2. จากการประชุมกลุ่มย่อยประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการสร้างคู่มือท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลว่าต้องการเผยแพร่ความเป็นไทยพวนให้คนอื่นได้รับรู้ และต้องการให้นักท่องเที่ยวมีคู่มือจะได้สะดวกในการท่องเที่ยว โดยต้องการให้ทำเป็นลักษณะเล่มขนาด A5 มากที่สุด โดยมีความหนาประมาณ 15-20 หน้ามากที่สุด เนื่องจากการใช้ขนาดเล่ม A5 จะสามารถจับได้กระชับมือ ไม่เกะกะ โดยมีรูปแบบที่มีเนื้อหา แผนที่ พร้อมรูปภาพประกอบ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง สภาพของพื้นที่ ลักษณะของพื้นที่ ประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวน ชุมชนไทยพวน 4 ชุมชน การแต่งกายของชาวไทยพวน การละเล่นของชาวไทยพวน ผ้าทอไทยพวน พิธีบายศรีสู่ขวัญ ภาษาพวน อาหารพวน ฮีต 12 คอง 14 ประเพณีสารทพวน สวนเกษตรเปรมปรี โดยมุ่งเน้นการนำเสนออัตลักษณ์ที่สำคัญของชาวไทยพวน ตำบลเกาะหวาย วิถีชีวิตความเป็นชาวไทยพวน ที่สำคัญ

3. ในการประเมินคู่มือท่องเที่ยวชุมชนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พบว่าส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปเล่ม ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 4.41 เมื่อจำแนกพบว่า ด้านการใช้ภาษารวมในระดับมากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 รองลงมาได้แก่ ด้านข้อมูลเนื้อหามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และน้อยที่สุดคือด้านภาพประกอบมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจเท่ากับ 3.31 ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย พบว่าหลังจากอ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวายแล้ว พบว่าน่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 92.3 สำหรับเหตุผลของการน่าสนใจคือ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยูพเรศ วัลยนิม (2540) ว่าคู่มือที่ดีควรมีความน่าสนใจและมีความพึงพอใจในระดับมากเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้สิ่งที่ต้องการสื่อความหมายในการท่องเที่ยวได้ เช่นเดียวกับ ฉลอง นุ้ยนิม (2542) และสมพร จรุงแสง (2546) พบว่าคู่มือมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว และประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว

4. การสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
ทำให้คู่มือตรงตามความต้องการของชุมชนในการนำเสนอข้อมูล ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ต้องการเผยแพร่และต้องการให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้สิ่งใดในชุมชน ซึ่งตรงกับทฤษฎีของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981 อ้างใน สุธี วรประดิษฐ์, 2554) และอภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องใดก็ตามสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทั้งด้านการร่วมตัดสินใจ กำหนดความต้องการลำดับความสำคัญของความต้องการ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การกำหนดสิ่งที่ต้องการในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในที่นี้ ทางชุมชนได้กำหนดอัตลักษณ์ สิ่งที่ต้องการนำเสนอ ร่วมในการเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขประเมินผล เพื่อนำไปสู่การสร้างคู่มือที่ตรงตามความต้องการของชุมชนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเต็มที่ด้วยการส่งเสริมการนำต้นแบบคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ไปจัดพิมพ์ให้กับทางชุมชนเพื่อแจกจ่ายให้กับนักท่องเที่ยวต่อไป

1.2 หน่วยงานของรัฐสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนบนพื้นฐานการท่องเที่ยวและการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

2.1 ควรมีการวางแผนการจัดการโปรแกรมการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรม

2.2 ทำการประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในชุมชน

2.3 จัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน จัดให้เป็นระบบ หรือใช้วันสำคัญทางประเพณี มาเป็นจุดดึงดูดในการท่องเที่ยว จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

2.4 ควรพัฒนาและวางแผน สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่อำเภอปากพลี เช่นการดูเหยี่ยวดำ ตำบลท่าเรือ อำเภอปากพลี เพื่อสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของชุมชนทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนในอนาคต

3.2 ควรมีการศึกษาเรื่อง การผลิตสื่อชนิดป้ายสื่อความหมาย เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย เพื่อแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยพวนได้รับทราบเพิ่มขึ้นนอกจากคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

3.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวนในตำบลเกาะหวายเพื่อนำไปสู่การวางแผน

3.4 ควรมีการศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยพวน ด้วยสื่ออื่นๆ เพื่อการเก็บรักษาไว้ในรูปแบบสื่ออื่นๆ หรือเพื่อให้เกิดการถ่ายทอด ก่อนจะหมดไปเพราะประเพณีบางอย่างเยาวชนรุ่นใหม่เริ่มที่จะไม่รู้จัก หรือทำไม่เป็นแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ พิมลศรี. (2553). การพัฒนารูปแบบการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ฉลอง น้อยฉิม. (2542). การพัฒนาคู่มือสื่อความหมายธรรมชาติและประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- นิธิปรียา จันทวงษ์. (2556). Trip นี้มีเรื่องเล่า ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นฟูวิถีชีวิตชาวไทยพวน จังหวัดนครนายก. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2556, จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เว็บไซต์: <http://www.trf.or.th>.

- ยุพเรศ วังยายฉิม. (2540). **การพัฒนาคู่มือศึกษาระรรมชาติประจำเส้นทางเดินป่า ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- จรินทร์ ยอดมิ่ง สุนทร กิตติสุนทรโรภาศ สุภาพ สมวงค ประทีป มากคำ จำรัส ใจชื่อ จินตนา สิริสุทธิสาร ชยณัฐ ยอดมิ่ง สกิต ทางาม กานต์พิชชา เรือศรี. (2557). **โครงการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยพวนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น). กรุงเทพฯ
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร จรุงแสง. (2546). **การพัฒนาคู่มือศึกษาระรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวประจำเส้นทางเดินป่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สุจิต มานิตกุล. (2552). **การพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางขุนไทร ตำบลบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , กรุงเทพฯ.
- สุชาดา จักรพิสุทธ์. (2547). “การศึกษาทางเลือกของชุมชน”, **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 27 (4), หน้า 18 – 23.
- สุธี วรประดิษฐ์. (2554). **การมีส่วนร่วมของชุมชน**. (online) ค้นเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 จาก http://trat.nfe.go.th/trat/topic5_old.php?page=5.
- สร้อยทิพย์ สมัคร์เขตรการณ. (2543). **การพัฒนาคู่มือศึกษาระรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประจำเส้นทางศึกษาระรรมชาติ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานจังหวัดนครนายก. (2559). **สรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครนายก**. ค้นเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2559, จาก สำนักงานจังหวัดนครนายก: www.nakhonnayok.go.th/photo/web
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.